

Στη συγκεκριμένη στιγμή, το μπαρούτι της Ευρώπης ήταν οι αλύτρωτοι Σλάβοι. Κι όλη αυτή η εκρηκτική ύλη ήταν στοιβαγμένοι στα Βαλκάνια και γύρω από αυτά. Έτσι, όχι άδικα, τα Βαλκάνια ονομάστηκαν «η μπαρουταποθήκη της Ευρώπης». Αποθηκάριος ήταν η Αυστροουγγρική αυτοκρατορία που προσπαθούσε να ισορροπήσει πάνω στο στρώμα των Τσέχων, Σέρβων, Σλοβένων και Κροατών Σλάβων υπηκόων της που αφορμή γύρευαν να επαναστατήσουν. Με τη Σερβία να «διαρρηγνύει τα ιμάτιά της» από αγανάκτηση, καθώς έβλεπε «7.000.000 αδερφούς Σλάβους» να υποφέρουν κάτω από τον αυστριακό ζυγό στις περιοχές Βοσνίας, Ερζεγοβίνης, Σλαβονίας, Δαλματίας και Κροατίας.

Η επίσημη αυστριακή θέση εκφράστηκε δημόσια: «Η Σερβία πρέπει να σβηστεί από τον χάρτη. Μέση λύση δεν υπάρχει». Τον Αύγουστο του 1913, λίγες μόλις ημέρες μετά τη λήξη του Β' Βαλκανικού πολέμου, η Αυστρία ήταν έτοιμη να εισβάλει στη Σερβία. Προέκυψε όμως πρόβλημα με την Ιταλία, καθώς από το 1882 υπήρχε στα χαρτιά η «Τριπλή Συμμαχία» Γερμανίας, Αυστροουγγαρίας και Ιταλίας με τη Ρώμη ποτέ να μην είναι δεδομένη. Κάθε ιταλική κίνηση την εποχή εκείνη υπάκουε στους στόχους που προωθούσε το κίνημα του ιρεδεντισμού (αλυτρωτισμού), που ντοπάριζε τα πλήθη: Διεκδικούσε δυο ελβετικά καντόνια, τη Νίκαια και την Κορσική από τη Γαλλία και τη Μάλτα από τη Βρετανία. Κυρίως όμως ενδιαφερόταν για τους «αλύτρωτους αδερφούς» στο Κεντρικό και Νότιο Τιρόλο (ΝΑ στις Άλπεις), στη χερσόνησο Ιστρία (στον μυχό της Αδριατικής) και στη Δαλματία. Και βέβαια, στις πόλεις Τεργέστη και Γκορίτσια. Η εκστρατεία στη Σερβία αναβλήθηκε. Για ένα χρόνο.

Τον Ιούνιο του 1914, ο διάδοχος του θρόνου της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας Φραγκίσκος - Φερδινάνδος των Αψβούργων έκανε επίσημη επίσκεψη στο Σεράγεβο, πρωτεύουσα της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης. Η πρόκληση δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη από τους Σέρβους. Στις 28 του μήνα, στο κέντρο της πόλης, ο διάδοχος και η γυναίκα του Σοφία έπεφταν νεκροί από τις σφαίρες Σέρβων εθνικιστών.

Με την προτροπή της Γερμανίας, στις 28 Ιουλίου, ο αυτοκράτορας της Αυστρίας κήρυξε τον πόλεμο στον βασιλιά της Σερβίας. Αυτό σήμαινε και ταυτόχρονη κήρυξη πολέμου κατά του τσάρου της Ρωσίας. Αναγκαστικά, την 1η Αυγούστου, ο αυτοκράτορας της Γερμανίας κήρυξε τον πόλεμο κατά του τσάρου, ως σύμμαχος των Αψβούργων. Αναπόφευκτα, ως τις 4 Αυγούστου, είχαν κηρύξει τον πόλεμο κατά των κεντρικών αυτοκρατοριών, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Γαλλία και η Αγγλία. Ιταλία και η Ρουμανία ανακοίνωσαν ουδετερότητα. Απαντώντας, η Γερμανία εισέβαλε στο Βέλγιο.

Η σύρραξη γενικεύτηκε. Από τις 15 Αυγούστου, στον πόλεμο μπήκε και η Ιαπωνία, που

εποφθαλμιούσε τις γερμανικές κτήσεις στην Κίνα. Οι συγκρούσεις μεταφέρθηκαν και στις αποικίες. Από τις 28 Οκτωβρίου, στο πλάι της Γερμανίας πολέμουσε και η Τουρκία. Το 1915, η Ιταλία προσχώρησε στις δυνάμεις της Αντάντ και η Βουλγαρία στο μπλοκ των κεντρικών αυτοκρατοριών. Το 1916, στην Αντάντ προσχώρησαν Ελλάδα, Ρουμανία και Χετζάζ της Αραβικής χερσονήσου. Το 1917 προστέθηκαν οι Ηνωμένες Πολιτείες κι άλλα οχτώ αμερικανικά κράτη, καθώς και η Κίνα και το Σιάμ. Το 1918, άλλα πέντε αμερικανικά κράτη.

Ο πόλεμος τέλειωσε στις 11 Νοεμβρίου του 1918. Πολέμησαν 70.000.000 άνδρες, σκοτώθηκαν 8.500.000, πάνω από 6.000.000 έμειναν ανάπηροι. Ξοδεύτηκαν ποσά ίσα με το 15% του εθνικού πλούτου του συνόλου των εμπολέμων. Και οι τρεις κυρίαρχες αυτοκρατορίες του 1914 δεν υπήρχαν πια, όταν η συνθήκη ειρήνης υπογράφηκε στις Βερσαλλίες. Ο τσάρος Νικόλαος είχε εκτελεστεί και στη θέση της Ρωσίας ξεπρόβαλλε η Ένωση των Σοβιέτ (1917). Η Γερμανία έγινε δημοκρατία (1918). Η Αυστροουγγαρία είχε διαλυθεί, ενώ η εκεί μοναρχία έμελλε να καταργηθεί τον επόμενο Σεπτέμβριο (1919).

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΟΚΤΩΒΡΗΣ

Από την κήρυξη του πολέμου και ως το 1917 στη Ρωσία επιστρατεύτηκαν 15.000.000 άνδρες. Από αυτούς, οι 1.700.000 σκοτώθηκαν στα πεδία των μαχών. Μια αποτυχημένη εξόρμηση του ρωσικού στρατού, το καλοκαίρι του 1916, έδωσε την ευκαιρία στους μπολσεβίκους να ρίξουν το σύνθημα για άμεση ειρήνευση. Στρεφόταν ανοιχτά κατά του τσάρου, της αριστοκρατίας και των στρατηγών, καθώς το αίμα και η εξαθλίωση του λαού δεν άφηναν άλλα περιθώρια. Οι διαδηλώσεις, οι απεργίες κι οι εξεγέρσεις σάρωναν τη χώρα. Τον Φεβρουάριο του 1917, ταυτόχρονα με την κατάρρευση του ρωσικού μετώπου, ο τσάρος έδωσε διαταγή να διαλυθεί η Δούμα (το ρωσικό κοινοβούλιο).

Ξέσπασε η «Επανάσταση του Φλεβάρη» που οδήγησε στην παραίτηση του τσάρου (15 Μαρτίου του 1917), ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη η σύντομη πορεία του Κερένσκι. Τον Φεβρουάριο, έγινε υπουργός Δικαιοσύνης. Τον Μάρτιο, υπουργός των στρατιωτικών. Μετά, πρωθυπουργός. Η εξουσία πέρασε στη Δούμα και στα σοβιέτ (συμβούλια εργατών). Στις 4 Απριλίου, ο ηγέτης των μπολσεβίκων Βλαδίμηρος Λένιν επέστρεψε στην Πετρούπολη από το εξωτερικό. Το καλοκαίρι πέρασε με άγριες συγκρούσεις και μια ακόμα αποτυχημένη ρωσική εκστρατεία.

Ως πρωθυπουργός, ο Κερένσκι ξέχασε, τι ήταν αυτό που τον έφερε στην εξουσία. Διέταξε τον στρατηγό Μπρουσίλοφ να επιτεθεί στη Γαλικία (στη σημερινή Ανατολική Πολωνία). Η επίθεση εξελίχθηκε τον Ιούλιο και τον Αύγουστο και κατέληξε σε φιάσκο. Τα ρωσικά στρατεύματα αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν 150 χλμ. Οι μπολσεβίκοι κατέβασαν τους εργάτες στους δρόμους με συνθήματα υπέρ της ειρήνης. Ο Κερένσκι άρχισε διωγμούς εναντίον τους. Η διάσπαση σοσιαλιστών και κομμουνιστών ήταν γεγονός.

Θεωρώντας ότι ήταν κατάλληλη ευκαιρία, ο στρατηγός Κορνίλοφ κινήθηκε, τον Σεπτέμβριο, κατά του Κερένσκι με πρόθεση να επιβάλει δικτατορία. Τότε ήταν, που οι μπολσεβίκοι έριξαν το σύνθημα:

«Όλη η εξουσία στα σοβιέτ».

Στις 7 Νοεμβρίου του 1917 (24 Οκτωβρίου με το παλιό ημερολόγιο και γι' αυτό Οκτωβριανή), ξέσπασε η μεγάλη ρωσική επανάσταση. Η κυβέρνηση ανατράπηκε κι ο Κερένσκι έφυγε στο εξωτερικό, όπου έζησε ως τον θάνατό του (1970). Ο Κορνίλοφ συνέχισε να πολεμά εναντίον των μπολσεβίκων αλλά σκοτώθηκε σε μια μάχη. Ως τον Δεκέμβριο του 1917, ολόκληρη η εξουσία είχε περάσει στα σοβιέτ, όπου οι μπολσεβίκοι πλειοψηφούσαν κάτω από την ηγεσία του Λένιν. Χτιζόταν η Σοβιετική Ένωση, που θα είχε να αντιπαλέψει με μύριους εχθρούς, ώσπου να σταθεί στα πόδια της.

Η αντεπανάσταση εκδηλώθηκε τον Μάιο του 1918. Στις 31 Οκτωβρίου του 1920, η επανάσταση είχε οριστικά επικρατήσει. Η Σοβιετική Ένωση άντεξε ως τις 31 Δεκεμβρίου του 1991.

(Έθνος, 30.5.1999) (τελευταία επεξεργασία, 16.6.2009)